

HET UUR VAN DE ENGELEN

DANIELLE TRUSSONI

A.W. Bruna Uitgevers B.V., Utrecht

De Duivelsgrot, Rodopebergen, Bulgarije

Winter 1943

De angelologen onderzochten het lichaam. Het was intact, onbedorven, de huid zo glad en wit als porselein. De levenloze aquamarijnkleurige ogen staarden hemelwaarts. Lichtblonde krullen lagen op een hoog voorhoofd en vielen over gewelfde schouders, een krans van gouden haar. Zelfs de gewaden – geweven van een wit glinsterend, metaalachtig materiaal dat geen van hen goed kon thuisbrengen – waren smetteloos, alsof het schepsel in een hotelkamer in Parijs was gestorven, en niet in een grot, diep onder de grond.

Eigenlijk hoorden ze niet verbaasd te zijn de engel in zo'n goede staat aan te treffen. De nagels, parelwit als de binnenkant van een oester; de lange, gladde buik zonder navel; de eigenaardige doorzichtigheid van de huid – alles aan het schepsel was zoals ze wisten dat het zou zijn, zelfs de stand van de vleugels was juist. Maar hij was gewoon te lieflijk, te levensrecht voor iets wat ze alleen in bedompte archieven hadden bestudeerd op afbeeldingen uit het quattrociento die als landkaarten voor hen lagen uitgespreid. Hun hele werkzame leven hadden ze gewacht tot ze er een zouden zien. Hoewel niemand het had willen toegeven, hadden ze heimelijk verwacht een afschuwelijk lijk aan te treffen, een geraamte met wat flarden stof, als een archeologische vondst. Maar nu dit hier: een fijn gevormde hand met puntige vingers, een gebogen neus, roze lippen die in een bevroren kus op elkaar waren gedrukt. De angelologen stonden samengedromd om het lichaam en staarden er in afwachting naar, alsof ze verwachtten dat het schepsel zijn ogen zou opslaan en zou ontwaken.

DE EERSTE SFEER

*U gaat deze vertelling aan.
Al wie 't waarlijke daglicht zoekt
En zijn geest mee naar boven leidt:
Wendt uw blik, overmand, zich om
Naar de Tartarus-grot, dan gaat
Wat ge meevoert, hoe kostbaar ook,
Als ge hellewaarts blikk teloor.*

– Boëthius, *Troost van de filosofie* III 12, vert. R. F. M. Brouwer

St. Rosa-klooster, de Hudson-vallei, Milton, New York

23 december 1999, 4.45 uur

Evangeline werd wakker voordat de zon opkwam, toen het op de hele derde verdieping nog stil en donker was. Zachtjes, om de zusters die de hele nacht hadden gebeden niet wakker te maken, pakte ze haar schoenen, kousen en rok en liep op blote voeten naar de gemeenschappelijke badkamer. Nog slaperig kleepte ze zich snel aan, zonder in de spiegel te kijken. Door een smal badkamerraam overzag ze het kloosterterrein, dat nog in een ochtendnevel gehuld was. Een enorme, besneeuwde binnenplaats strekte zich uit naar de oever, waar een groepje wat kale bomen langs de Hudson stond. Het St. Rosa-klooster stond gevaarlijk dicht bij de rivier, zo dichtbij dat het bij daglicht leek of er twee kloosters waren – een op het land en een licht rimpelend evenbeeld op het water. Het ene vouwde zich uit over het andere, een illusie die slechts werd verbroken door schepen in de zomer en ijsschotsen in de winter. Evangeline keek hoe de rivier voorbijstroomde, een brede strook zwart die langs het zuivere wit schoof. Spoedig zou de morgenzon het water goudkleurig doen glinsteren.

Evangeline boog zich over de porseleinen wastafel en gooide koud water in haar gezicht zodat de laatste sporen van een droom werden weggespoeld. Ze kon zich de droom niet herinneren, alleen de indruk die hij had achtergelaten – een voorgevoel dat haar gedachten verduisterde. Een eenzaamheid en verwarring die ze niet kon verklaren. Nog half slapend trok ze haar dikke flanellen nachtop uit en huiverde in de kilte van de badkamer. Ze stond in haar witte katoenen onderbroek en hemd (standaardkleding die in grote hoeveelheden werd aangeschaft en elke twee jaar onder alle zusters van het St. Rosa werd verdeeld) en bekeek zichzelf kritisch. De dunne armen en benen, platte buik, het warrige bruine haar, het gouden hangertje, een lier, dat van haar moeder, Angela Valko DeFlorian was geweest, en na haar moeders dood aan haar was nagelaten. Hoewel het een mooie hanger was, een fijne, zuiver gouden antieke lier, was de waarde voor Evangeline puur emotioneel. Haar grootmoeder, Gabriëlla Lévi-Franche Valko, had het collier na haar moeders dood naar Evan-

geline gebracht. Op de begrafenis had Gabriëlla Evangeline meegenomen naar een wijwatervat, waar ze de hanger met water had besprenkeld en het kettinkje om haar nek had gedaan. Terwijl Gabriëlla zich dicht naar haar toe boog en de geur van haar parfum Evangelines zinnen overwelddigde, liet ze haar kleindochter een identieke lier zien die ze om haar eigen nek had hangen. ‘Belooft me dat je hem dag en nacht zult dragen, net als Angela.’ Haar grootmoeder sprak de naam van Evangelines moeder met een zangerig accent uit, waarbij ze de eerste lettergreep inslikte en de tweede benadrukte: An-gé-la. Ze verkoos de uitspraak van haar grootmoeder boven alle andere, en als klein meisje had ze hem perfect leren nadoen. Gabriëlla was een zakelijke, intellectuele vrouw, stijlvol en streng, die altijd kleding van keurige snit droeg, alsof ze naar een zakelijke bespreking moest. Wanneer Evangeline bij haar op bezoek was, had Gabriëlla altijd indruk op haar gemaakt met haar volmaakte beheersing, haar rustige en geordende manieren en haar juwelen die van een elegante eenvoud waren. Maar Evangeline had haar al jaren niet gezien. Net als Evangelines ouders was Gabriëlla een mooie herinnering geworden. De hanger tegen haar huid kon ze echter duidelijk voelen, een tastbare verbintenis met haar moeder en grootmoeder.

Evangeline huiverde weer door de koele lucht en draaide zich om naar haar kleren. Ze bezat vijf dezelfde knielange zwarte rokken, zeven zwarte pulli’s voor de wintermaanden, zeven blouses met korte mouwen voor de zomer, een zwarte wollen trui, vijftien stelletjes wit katoenen ondergoed en talloze zwarte panty’s: niets meer of minder dan het noodzakelijke. Ze trok een pulli aan en schoof een haarband over haar korte bruine haar. Ze drukte de band stevig om haar voorhoofd voordat ze er een zwarte sluier overheen bevestigde. Ze stak haar benen in een panty en stapte in een wollen rok, knoopte en ritste alles dicht, waarna ze alles in een snelle, onwillekeurige beweging gladstreek. Binnen een paar seconden was haar individuele persoon verdwenen en veranderd in zuster Evangeline, Franciscaner Zuster van de Eeuwigdurende Aanbidding. Met haar rozenkrans in de hand was de metamorfose compleet. Ze deed haar nachtop in de wasmand achter in de badkamer en bereidde zich erop voor de dag tegemoet te treden.

Sinds haar achttiende, nu vijf jaar geleden, had zuster Evangeline elke ochtend om vijf uur de metten gebeden. Maar ze woonde al sinds haar twaalfde in het St. Rosa-klooster en kende het zo grondig als men het karakter van een dierbare vriend kent. Haar route door het gebouw kende

ze blindelings. Bij haar afdaling door alle verdiepingen liet ze haar vingers over houten balustrades gaan en liep ze op haar rubberen zolen de trappen af. Het klooster was op dat tijdstip altijd uitgestorven, vol diepblauwe schaduwen en doodstil, maar na zonsopkomst gonsde het St. Rosa van de bedrijvigheid, een bijenkorf van werk en toewijding, waarin in alle kamers druk werd gewerkt en gebeden. De stilte zou al snel verdwijnen – overal, op de trappen, in de zalen, de bibliotheek, de gemeenschappelijke eetzaal en de tientallen kloostercellen zouden dan zusters bezig zijn.

Ze rende drie trappen af. Ze kon de kapel met haar ogen dicht nog vinden.

Op de begane grond liep zuster Evangeline de indrukwekkende gang in, de spil van het St. Rosa-klooster. Aan de muren hingen portretten van moeder-oversten van lang geleden, beroemde zusters en de verschillende verschijningsvormen van het kloostergebouw zelf. Honderden vrouwen in vergulde lijsten die zusters op weg naar het gebed eraan herinnerden dat ze deel uitmaakten van een oud en nobel matriarchaat waarin alle vrouwen – zowel de levende als de dode – met elkaar waren verbonden in één gemeenschappelijke missie.

Hoewel ze wist dat ze misschien te laat zou komen, stond zuster Evangeline midden in de gang stil. Hier hing in een vergulde lijst de beeltenis van Rosa van Viterbo, de heilige waar het klooster naar genoemd was. Haar kleine handen waren in gebed gevouwen en om haar hoofd lichtte een stralende wolk op. Het leven van de heilige Rosa was kort geweest. Toen ze nog maar net drie jaar geworden was, begonnen de engelen tegen haar te fluisteren en drongen ze erop aan dat ze hun boodschap zou verkondigen aan allen die maar wilden luisteren. Rosa gehoorzaamde en verdiende haar heiliging toen ze na het prediken van de goedheid van God en Zijn engelen ter dood werd veroordeeld wegens hekserij. De dorpelingen bonden haar vast op de brandstapel en staken het vuur aan. Er ontstond grote consternatie onder de menigte toen Rosa niet verbrandde maar drie uur in de vuurzee stond te praten met engelen, terwijl de vlammen langs haar lichaam likten. Sommigen geloofden dat de engelen zich om het meisje hadden gewikkeld om haar te omhullen met een helder schild ter bescherming. Uiteindelijk stierf ze in de vlammen, maar door dat wonderbaarlijke ingrijpen was haar lichaam intact gebleven. Het onaangetaste lichaam werd honderden jaren na haar dood nog door de straten van Viterbo gedragen. Op haar jeugdige lichaam was geen spoor van haar straf te zien.

Zuster Evangeline herinnerde zich hoe laat het was en wendde haar blik af van het portret. Ze liep naar het einde van de gang, waar een imposant houten portaal met taferelen van de verkondiging toegang gaf tot de kerk. Aan de ene kant van die afscheiding stond zuster Evangeline in de eenvoud van het klooster; aan de andere kant rees de majestueuze kerk op. Ze hoorde het geluid van haar voetstappen scherper worden op het moment dat haar schoenen van het tapijt op het groen dooraderde, lichtroze marmer stapten. Er was maar één stap voor nodig om de drempel over te gaan, maar het verschil was enorm. Er hing een zware wierooklucht en de gebrandschilderde ramen kleurden het licht blauw. Witgepleisterde muren maakten plaats voor grote vlakken natuursteen. Het plafond rees hoog op. Het oog paste zich aan de gouden weelde van de neorococo aan. Bij het verlaten van het klooster vielen Evangelines aardse taken voor de gemeenschap en liefdadigheid weg en betrad ze de hemelse sfeer: God, Maria en de engelen.

In haar eerste jaren in het St. Rosa had de hoeveelheid engelen in de Maria Angelorum-kerk haar overdadig geleken. Als meisje had ze het overweldigend gevonden, te opdringerig en overtrokken. De schepsels vulden alle hoeken en gaten van de kerk en lieten niet veel ruimte voor iets anders. De grote koepel werd omkranst door serafijnen; marmeren aartsengelen hielden de hoeken van het altaar omhoog. De zuilen waren ingelegd met gouden stralenkransen, trompetten, harpen en vleugeltjes; aan het eind van iedere kerkbank keken cherubijntjes de kerk in, hypnotiserend en compact als trossen vlermuizen. Hoewel ze begreep dat deze overdaad was bedoeld als een offer aan de Heer, een symbool van hun toewijding, gaf Evangeline heimelijk de voorkeur aan de eenvoudige doelmatigheid van het klooster. Tijdens haar opleiding had ze weleens kritiek gehad op de oprichtsters van het klooster en zich afgevraagd waarom ze dergelijke rijkdom niet aan betere doelen hadden besteed. Maar zoals zoveel dingen waren haar bezwaren en voorkeuren veranderd toen ze het kleed had aanvaard, alsof de ceremonie zelf ervoor had gezorgd dat ze een heel klein beetje was uitgewist en een nieuwe, meer uniforme gedaante had gekregen. Na vijf jaar als zuster was het meisje dat ze was geweest bijna vervaagd.

Zuster Evangeline stond stil om haar wijsvinger in het wijwater te doppen en sloeg een kruis (voorhoofd, hart, linkerschouder, rechterschouder), waarna ze door de Romaanse basiliek liep, langs de veertien stadia van de kruisgang, de eiken kerkbanken met hun rechte rug en de marme-

ren zuilen. Omdat het licht op dat tijdstip nog zwak was liep Evangeline door het brede middenpad van het schip naar de sacristie, waar kelken, bellen en kazuifels in kasten waren opgeborgen tot ze voor de mis werden gebruikt. Aan de andere kant van de sacristie zat een deur. Ze haalde diep adem en deed haar ogen dicht, alsof ze ze voorbereidde op feller licht. Ze legde een hand op de koperen knop en duwde de deur met bonzend hart open.

De Kapel der Aanbidding ontvouwde zich voor haar, deed een aanslag op haar zintuigen. De muren glinsterden van het goud, alsof ze in een geëmailleerd Russisch ei stond. De privékapel van de Franciscaner Zusters van de Eeuwigdurende Aanbidding had een hoge centrale koepel en enorme gebrandschilderde ramen die een groot deel van de muren besloegen. Het voornaamste meesterwerk van de Kapel der Aanbidding was een drietal Beierse ramen die de drie sferen van de engelen verbeeldden: de eerste sfeer was die van serafijnen, cherubijnen en wielen, de tweede sfeer die van tronen, deugden en domeinen en de derde sfeer die van machten, aartsengelen en engelen. Samen vormden de sferen het hemelkoor, de collectieve stem van de hemel. Elke ochtend staarde zuster Evangeline naar de engelen die rondzweefden in een vlakke van glinsterend glas en probeerde zich dan hun inherente uitstraling voor te stellen, het zuivere stralende licht dat als hitte uit hen opsteeg.

Zuster Evangeline zag zuster Bernice en Boniface – die elke ochtend van vier tot vijf kwamen bidden – geknield voor het altaar zitten. De twee zusters lieten hun vingers over de verweerde houten kralen van hun rozenkrans met de zeven vreugden van Maria gaan, alsof ze hun best deden de laatste woorden van de gebeden met evenveel aandacht uit te spreken als de eerste. In de kapel kon je elk moment van de dag of nacht twee zusters geknield naast elkaar zien bidden, met lippen die bewogen op synchroon lopende gebedspatronen, met hetzelfde doel samen voor het altaar. Het voorwerp van hun aanbidding was besloten in een gouden, stervormige monstrans die op een hoge plaats op het altaar stond, een witte hostie te midden van een explosie van goud.

De Franciscaner Zusters van Eeuwigdurende Aanbidding hadden elke minuut van elk uur van elke dag gebeden, sinds moeder Francesca, de abdis die de orde had gesticht de aanbidding vroeg in de negentiende eeuw had geïnitieerd. Bijna tweehonderd jaar later werd het gebed nog voortgezet, waarmee het de langstdurende, meest volharde gebedsketen ter wereld was. Voor de zusters verstreek de tijd met het buigen van de

knieën, het zachte klikken van de rozenkranskralen en de dagelijkse gang van het klooster naar de Kapel der Aanbidding. Het ene uur na het andere kwamen ze naar de kapel, sloegen een kruis en knielden nederig neer voor de Heer. Ze baden bij ochtendlicht, ze baden bij kaarslicht. Ze baden voor vrede, goedertierenheid en het einde aan het lijden van de mens. Ze baden voor Afrika, Azië, Europa en Noord- en Zuid-Amerika. Ze baden voor de doden en de levenden. Ze baden voor hun diep gevallen wereld.

Zuster Bernice en Boniface sloegen gelijktijdig een kruis en verlieten de kapel. De zwarte rokken van hun habijt – lange, zware kledingstukken van traditionelere snit dan de kledij van na het Tweede Vaticaanse concilie die zuster Evangeline droeg – sleepten over het gepolijste marmer toen ze plaatsmaakten voor de volgende twee zusters die hun plaats innamen.

Zuster Evangeline zakte weg in het schuimrubberen kussen van de bidstoel, waarvan de bekleeding nog warm was van zuster Bernice. Tien seconden later kwam zuster Philomena, haar dagelijkse gebedspartner, haar vergezellen. Samen zetten ze een gebed voort dat generaties geleden was begonnen, een gebed waarvan alle zusters van hun orde waren doortrokken als van een keten van eeuwige hoop. Een gouden slingerklok, klein en fijn bewerkt, liet zijn tandwielen met een zachte regelmaat onder de glazen stolp klikken en sloeg vijf keer. Zuster Evangeline werd overspoeld door opluchting: alles in de hemel en op aarde lag volmaakt op schema. Ze boog het hoofd en begon te bidden. Het was precies vijf uur.

De afgelopen jaren was Evangeline in de bibliotheek van het St. Rosa aan het werk gezet als assistent van haar gebedspartner, zuster Philomena. Het was een baan zonder veel allure, niet zo bekend als het missiewerk of het helpen bij het werven van novicen en het had ook niet de voldoening van liefdadigheidswerk. Als om de nederige aard van haar werk te benadrukken lag haar werkplek in de meest haveloze afdeling van het klooster, een tochtig stuk van de begane grond, na de bibliotheek zelf nog een stukje verder de gang in. De leidingen lekten er en de ramen stamden uit de periode van de Burgeroorlog. Die combinatie veroorzaakte elke winter vochtigheid, schimmels en een lange reeks van verkoudheden. De afgelopen maanden had Evangeline een paar keer zelfs ontsteking aan haar luchtwegen gekregen, waardoor ze kortademig was, wat ze helemaal toeschreef aan de tocht.

Het grote pluspunt van Evangelines werkplek was het uitzicht. Haar bureau stond onder een raam in het noordoostelijk deel van het klooster,

waar je uitkeek over de rivier de Hudson. In de zomer besloeg haar raam, wat de indruk wekte dat de buitenwereld zo dampend vochtig was als een regenwoud; in de winter zat er rijp op het raam en zou ze niet raar opkijken als er een koppel pinguïns voorbij kwam waggelen. Ze krabde het dunne ijslaagje er met een briefopener van af en keek naar buiten, waar de goederentreinen langs de rivier reden en schepen over het water voeren. Van achter haar bureau kon ze de dikke stenen muur zien die het terrein omgaf, een ondoordringbare grens tussen de zusters en de buitenwereld. Hoewel de muur een overblijfsel was uit de negentiende eeuw, toen de nonnen nog fysiek gescheiden leefden van de seculiere wereld, bleef het voor de Zusters van de Eeuwigdurende Aanbidding een belangrijk bouwsel. Met zijn hoogte van een meter twintig en breedte van zestig centimeter vormde het een ferm obstakel tussen de wereld van het zuivere en van het profane.

Elke ochtend, na haar uur bidden, het ontbijt en de ochtendmis nam Evangeline plaats aan de gammele tafel onder het raam in haar kantoor. Ze noemde haar tafel een bureau, hoewel er geen laden in zaten en hij niets had van de schoonheid van de mahoniehouten secretaire in het kantoor van zuster Philomena. Maar hij was breed en netjes en de gebruikelijke benodigdheden lagen klaar. Elke dag legde ze haar bureaulegger met kalender recht, rangschikte ze haar potloden, stopte ze haar haar netjes onder haar sluier en ging aan het werk.

Misschien omdat het grootste deel van de post voor St. Rosa te maken had met hun verzameling engelenafbeeldingen – waarvan het register zich in de bibliotheek bevond – kwam alle post voor het klooster op Evangelines bureau terecht. Evangeline haalde de post elke ochtend op uit het missiekantoor op de eerste verdieping, waar ze een katoenen draagtas met enveloppen vulde, en keerde dan naar haar bureau terug om ze te sorteren. Het was haar taak om de brieven te ordenen (eerst op datum, dan in alfabetische volgorde op achternaam) en op officieel St. Rosa-briefpapier terug te schrijven. Het laatste deed ze op de elektrische typemachine in het kantoor van zuster Philomena, waar het veel warmer was en dat direct toegang gaf tot de bibliotheek.

Het was rustig, geordend en regelmatig werk, en dat paste goed bij Evangeline. Ze was nu drieëntwintig en geloofde dat haar uiterlijk en karakter vastlagen. Ze had grote groene ogen, donker haar, een bleke huid en een beschouwende persoonlijkheid. Toen ze haar gelofte had afgelegd, had ze ervoor gekozen om eenvoudige, donkere kleding te dragen; een

uniform dat ze de rest van haar leven zou dragen. Ze droeg geen enkel sieraad, behalve natuurlijk haar gouden hanger. De lier aan de gouden ketting glansde op haar zwarte pulli alsof hij was gepolijst.

Evangeline zuchtte en schikte de post die voor haar lag. Het was tijd om aan de slag te gaan. Ze nam een brief, sneed hem met het zilveren blad van haar briefopener open en streek het gevouwen papier op tafel glad, waarna ze begon te lezen. Onmiddellijk wist ze dat dit niet het soort brief was dat ze meestal opende. Hij begon niet, zoals de meeste brieven aan het klooster, met het complimenteren van de zusters voor de tweehonderd jaar durende aanbidding, hun talrijke liefdadigheidsprojecten of hun toewijding aan de wereldvrede. Evenmin bevatte de brief een donatie of de belofte het klooster op te nemen in een testament. De brief begon abrupt met een verzoek:

Geachte vertegenwoordiger van het St. Rosa-klooster,

Bij een onderzoek in naam van een particuliere cliënt is mij ter ore gekomen dat mevrouw Abigail Aldrich Rockefeller, hoofd van de familie Rockefeller en beschermvrouwe van de kunsten, in de jaren 1943-1944, vier jaar voor het overlijden van mevrouw Rockefeller, korte tijd gecorrespondeerd zou hebben met de abdis van het St. Rosa-klooster, moeder Innocenta. Ik heb kortgeleden enkele brieven van moeder Innocenta in mijn bezit gekregen waaruit blijkt dat er een relatie bestond tussen de twee vrouwen. Omdat ik in wetenschappelijk werk over de familie Rockefeller verder geen verwijzingen naar deze band kan vinden, schrijf ik u om te vragen of de brieven van moeder Innocenta zijn gearchiveerd. Als dat zo is, zou ik willen vragen of ik het St. Rosa-klooster mag bezoeken om ze in te zien. Ik kan u verzekeren dat ik geen al te groot beslag zal leggen op uw tijd en dat mijn cliënt bereid is alle kosten te vergoeden. Bij voorbaat dank voor uw hulp.

*Hoogachtend,
V.A. Verlaine*

Evangeline las de brief twee keer en in plaats van hem op de gebruikelijke manier op te bergen, liep ze rechtstreeks naar het kantoor van zuster Philomena, pakte een vel briefpapier van een stapel op het bureau, draaide het in de typemachine en typte vinniger dan gewoonlijk:

Geachte meneer Verlaine,

Het St. Rosa-klooster heeft diep respect voor historisch onderzoek. Het is echter ons beleid om voor particulier onderzoek of voor publicatiedoel-einden geen toegang te geven tot onze archieven of onze verzameling engelenafbeeldingen. Onze oprechte excuses. God zegene u.

Evangelina Angelina DeFlorian

Franciscaner Zusters van de Eeuwigdurende Aanbidding

Evangelina ondertekende de brief met haar naam, zette het officiële stempel van haar orde op de brief en schoof hem opgevouwen in een envelop. Ze plakte een postzegel en legde de brief op een stapel uitgaande post die op de rand van een gepolitoerde tafel lag, die Evangelina later naar het postkantoor in New Paltz zou brengen.

Sommige mensen zouden het een strenge reactie vinden, maar zuster Philomena had Evangelina nadrukkelijk geïnstrueerd geen amateuronderzoekers toegang tot de archieven te geven. Het leken er de laatste jaren steeds meer te worden met al die aandacht van de new age voor beschermengelen en dergelijke. Een halfjaar geleden had Evangelina nog een touringcar met mannen en vrouwen van zo'n organisatie geweigerd. Ze maakte niet graag onderscheid tussen bezoekers, maar de zusters voelden een zekere trots ten aanzien van hun engelen, en ze wilden niet dat hun serieuze missie in het licht kwam te staan van kristallen en tarotkaarten.

Evangelina keek voldaan naar de stapel brieven. Ze zou ze die middag nog op de bus doen.

Maar opeens bedacht ze dat er iets vreemds was aan het verzoek van meneer Verlaine. Ze haalde de brief uit de zak van haar rok en las de zin nog eens waarin stond dat mevrouw Rockefeller in de jaren 1943-1944 wellicht enige tijd met moeder Innocenta, abdis van het St. Rosa-klooster, zou hebben gecorrespondeerd.

Evangelina schrok van de datum. Er was in 1944 iets ingrijpends gebeurd in het St. Rosa, iets wat zoveel impact had op de geschiedschrijving van de FZEA dat ze niet om deze belangrijke datum heen kon. Evangelina liep door de bibliotheek, langs gepolitoerde eiken tafels met leeslampjes, naar een zwartmetalen, vuurvaste deur aan het andere eind van het vertrek. Ze haalde een sleutelbos uit haar zak en maakte de deur naar het

archief open. Was het mogelijk, vroeg ze zich af terwijl ze de deur opendeed, dat de gebeurtenissen in 1944 op een of andere manier te maken hadden met het verzoek van meneer Verlaine?

Gezien de hoeveelheid informatie die het archief bevatte, had het maar weinig ruimte in de bibliotheek toebedeeld gekregen. In de smalle ruimte stonden kasten waarin opslagdozen netjes waren gerangschikt. Het systeem was eenvoudig, maar doordacht: krantenknipsels waren opgeslagen in de dozen aan de linkerkant van de kamer en kloostercorrespondentie en persoonlijke dingen van de overleden zusters, zoals brieven, dagboeken en kunst aan de rechterkant. Elke doos had een jaartal en was chronologisch gerangschikt, te beginnen met 1809, het jaar waarin het St. Rosa-klooster werd gesticht, en eindigend met 1999, het huidige jaar.

Evangeline kende de inhoud van de krantenknipsels goed, omdat zuster Philomena haar had belast met de arbeidsintensieve taak om het kwetsbare krantenpapier te plastificeren. Na al die uren bijknippen, plastificeren en opbergen in zuurvrije kartonnen dozen, voelde ze een grote ergernis opkomen toen ze ze niet meteen kon vinden.

Maar toen ze uiteindelijk de drie dozen met het jaartal 1944 erop gevonden had, kwamen alle details van de gebeurtenis aan het begin van dat jaar weer duidelijk naar boven. Een brand had in de wintermaanden de bovenste verdiepingen van het klooster grotendeels verwoest. Evangeline had een vergeelde foto van het klooster geplastificeerd, waarop te zien was hoe het dak door de vlammen was weggevreten en de besneeuwde binnenplaats vol stond met ouderwetse Seagrave-brandweerwagens en hoe honderden nonnen in sergehabijt, kleding die niet veel verschilde van wat zuster Bernice en Boniface nog steeds droegen, toekeken hoe hun thuis afbrandde.

Evangeline had verhalen over de brand gehoord van de oudere zusters. Op die koude dag in februari hadden honderden rillende nonnen op de besneeuwde binnenplaats toegekeken hoe het klooster wegsmolt. Een groep koppige zusters was het klooster weer in gegaan en was de trap in de oostvleugel opgeklommen – de enige doorgang waar nog geen vuur was – en had ijzeren bedden, bureaus en zo veel mogelijk linnen door de ramen op de derde verdieping gegooid, ongetwijfeld in een poging om hun meer kostbare bezittingen te redden. Al snel lagen er bergen verwrongen bedspiralen, doorweekte matrassen, gebroken tafels en boeken met rookschade op de binnenplaats. Ook de verzameling vulpennen, die in een metalen doos werd bewaard, werd de binnenplaats op gegooid.

Toen de doos de bevroren grond raakte, barstte hij open en schoten er spetters inkt uit, als granaten. De pennen waren door de val gebroken, en er welden grote kleurvlekken op in de sneeuw.

Binnen een paar minuten na de melding van de brand, had het vuur zich door het hoofdgebouw verspreid, sloeg het door de naaikamer, waar het rollen zwarte mousseline en wit katoen verslond, waarna het verder trok naar de borduurkamer, waar het borduurwerk verteerde, samen met het Engelse kant dat de zusters hadden bewaard om te verkopen op de paasbazaar. Uiteindelijk had het de kasten met kunstwerken bereikt die gevuld waren met kleurig vliegerpapier dat was gevouwen in de vorm van krokussen, narcissen en rozen in alle kleuren van de regenboog. De waskamer, een enorme ruimte waar industriële wringers en met kolen verhitte strijkbouten stonden, werd volledig verwoest. Toen potten bleekmiddel ontploften laaide het vuur op en vulde het de lagere verdiepingen met giftige gassen. Vijftig frisgewassen habijten verdwenen in een moment van hitte. Tegen de tijd dat het vuur was uitgewoed en er een trage rookpluim overgebleven was, later op de middag, was het St. Rosa een massa verkoold hout en sissende tinnen dakplaten.

Evangeline bedacht dat het nieuws over de brand nog maanden daarna besproken moest zijn in de kranten en haalde alle desbetreffende dozen van de plank, stapelde ze op en droeg ze het archief uit, de deur met haar heup dichtduwend. Ze liep terug naar haar koude, mistroostige kantoor-tje om de inhoud van de dozen te bekijken.

Volgens een artikel uit een krant uit Poughkeepsie was het vuur begonnen in een niet nader genoemd deel van de vierde verdieping en had het zich over het hele gebouw verspreid. Op een korrelige zwart-witfoto stond het overblijfsel van het klooster, met zijn verkoolde balken. Het bijschrift luidde: *Klooster in Milton in vroege ochtend verwoest door brand*. Toen ze het stuk doorlas, zag ze dat er zes vrouwen, onder wie moeder Innocenta, de abdis die misschien met mevrouw Rockefeller had gecorrespondeerd, waren omgekomen door verstikking.

Evangeline zuchtte diep en huiverde bij de aanblik van haar geliefde thuis dat was verteerd door de vlammen. Ze deed nog een doos open en bladerde door een stapel krantenknipsels. Op 15 februari waren de zusters in het souterrain van het klooster getrokken, zodat ze konden helpen bij de reparatie van de woongedeelten. Ze sliepen op veldbedden en wassen zich in de keuken. Ze zetten hun gebedsroutine in de Kapel van Aanbidding voort. De kapel was door het vuur ongemoeid gelaten, en de zus-

ters voerden hun aanbidding uit alsof er niets was gebeurd. Evangeline las het artikel vluchtig door maar stopte abrupt bij een regel onder aan de bladzijde, die in een passage stond over de details van de herbouwingswerkzaamheden. Tot haar verbijstering las ze:

Ondanks de bijna volledige verwoesting van het klooster zelf, kunnen de Franciscaner Zusters van de Eeuwigdurende Aanbidding door een gulle donatie van de familie Rockefeller het St. Rosa-klooster restaureren en de kerk van Maria Angelorum terugbrengen in haar oorspronkelijke staat.

Evangeline deed de artikelen weer in de doos, stapelde ze op en zette ze terug op hun plek in het archief. Helemaal achter in het vertrek vond ze een doos met het opschrift ALLERLEI 1940-1945. Als moeder Innocenta contact had gehad met een illustre persoon als Abigail Rockefeller, dan zouden de brieven bij zulke papieren zijn opgeborgen. Evangeline zette de doos op het koele linoleum en ging er op haar hurken bij zitten. Ze trof er allerlei berichten uit het klooster in aan – aankoopbonnen voor stof, zeep en kaarsen, een programma van de kerstviering in het St. Rosa van 1941, een aantal brieven van moeder Innocenta en de bisschop over de komst van novicen. Tot haar frustratie kon ze verder niets vinden.

Het was mogelijk, redeneerde Evangeline terwijl ze de documenten in de juiste doos deed, dat Innocenta's papieren ergens anders waren opgeslagen. Er waren zoveel dozen waarin ze zouden kunnen zitten – vooral MISSIECORRESPONDENTIE OF BUITENLANDSE GOEDE DOELEN leken haar veelbelovend. Ze wilde net een andere doos pakken toen ze een lichtgekleurde envelop onder een pakket kasbonnen voor kerkbenodigdheden weggestopt zag zitten. Toen ze hem eronderuit trok zag ze dat hij aan moeder Innocenta was geadresseerd. Het retouradres was in elegant handschrift geschreven: *Mevrouw A. Rockefeller, W. 54th Street 10, New York, New York*. Evangeline voelde haar hart bonzen. Dit was het bewijs dat meneer Verlaine gelijk had gehad: er was inderdaad contact tussen moeder Innocenta en Abigail Rockefeller geweest.

Evangeline bekeek de envelop aandachtig en klopte erop. Er viel een dun papiertje in haar handen.

14 december 1943

Mijn beste moeder Innocenta,

Ik heb goed nieuws over onze belangen in de Rodopebergen, waar onze inspanningen een succes genoemd mogen worden. Uw aanwijzingen hebben de voortgang van de expeditie enorm gestimuleerd, en ik mag wel zeggen dat onze eigen bijdragen ook nuttig zijn geweest. Celestine Clochard zal begin februari in New York aankomen. U zult snel meer nieuws ontvangen. Tot die tijd verblijf ik,

*Hoogachtend,
A.A. Rockefeller*

Evangeline staaarde naar het papier in haar handen. Het ging alle begrip te boven. Waarom zou iemand als Abigail Rockefeller naar moeder Innocenta schrijven? Wat betekende ‘onze belangen in de Rodopebergen’? En waarom had de familie Rockefeller na de brand betaald voor de restauratie van het St. Rosa? Het was zo onlogisch. Voor zover Evangeline wist waren de Rockefellers niet katholiek en hadden ze geen contact met het bisdom. In tegenstelling tot andere rijke families uit de Gilded Age – ze moest onmiddellijk aan de familie Vanderbilt denken – bezaten ze geen grote hoeveelheden onroerend goed in de streek. Toch moest er een verklaring voor zo’n gulle gift zijn.

Evangeline vouwde de brief van mevrouw Rockefeller op en stopte hem in haar zak. Terwijl ze van de archieven de bibliotheek in liep, voelde ze het verschil in temperatuur meteen. Het vuur had de ruimte te heet gemaakt. Ze haalde de brief die ze aan meneer Verlaine had geschreven van de stapel post die nog weggebracht moest worden en liep ermee naar de open haard. Toen de vlammen langs de randen van de envelop likten en er zo een dun zwart spoor op het roze briefpapier ontstond, zag Evangeline de martelares Rosa van Viterbo voor zich – een vluchtig beeld van een tener meisje dat een oplaaiend vuur weerstond, dat in een flits verdween, alsof het op een rooksliert werd weggevoerd.